

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 30. jūnijā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Sandra Kaija, senatori Irīna Jansone un Aivars Uminskis

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ aizstāvja zvērināta advokāta Normunda Reča kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zemgales rajona tiesas 2023. gada 27. oktobra spriedumu

/Persona A/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 260. panta 1.¹ daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar sabiedrisko darbu uz 50 stundām;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar sabiedrisko darbu uz 150 stundām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 5 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu /Persona A/ galīgais sods noteikts sabiedriskais darbs uz 160 stundām un transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana uz 5 gadiem.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 260. panta 1.¹ daļas par to, ka, vadot transportlīdzekli, pārkāpa ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā cietušajam tika nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi un pēc Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas par to, ka atstāja ceļu satiksmes negadījuma vietu, pārkāpjot noteikto kārtību, būdams tāda ceļu satiksmes negadījuma izraisītājs, kura rezultātā cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi.

[3] Ar Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmumu, iztiesājot lietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ aizstāvja N. Reča apelācijas sūdzību, Zemgales rajona tiesas 2023. gada 27. oktobra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmumu apsūdzētā aizstāvis N. Rečs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt tiesas lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Aizstāvis kasācijas sūdzību pamatojis ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētais ir atzinis savu vainīgumu pēc Krimināllikuma 260. panta l.¹ daļas, bet nav atzinis – pēc Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas, jo viņam nebija tieša nodoma pamest notikuma vietu. Tādēļ tiesa pretēji Kriminālprocesa likuma 12. panta prasībām ir nesamērīgi iejaukusies personas dzīvē un nepamatoti atzinusi, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punktu kriminālprocess saskaņā ar apsūdzētā un cietušā izlīgumu par noziedzīgo nodarījumu pēc Krimināllikuma 260. panta l.¹ daļas nav izbeidzams, apsūdzētais nav atzinis savu vainīgumu.

[4.2] Apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir formāls, proti, tas atzīstams par pabeigtu ar brīdi, kad vadītājs atstājis ceļu satiksmes negadījuma vietu, pārkāpjot noteikto kārtību. Tiesa nav ņēmusi vērā noziedzīga nodarījuma subjektīvo pusi, t. i., apsūdzētā /Persona A/ rīcību – apsūdzētais aizbraukšanas brīdī no notikuma vietas bija pārliecināts, ka ceļu satiksmes negadījumā cietušo nav, jo notriektās personas atteicās no medicīniskās palīdzības izsaukšanas, kā arī cietušajam /Persona B/ miesas bojājumi tika konstatēti nevis aizbraukšanas brīdī, bet gan vēlāk – pēc kāda laika intervāla.

Motīvu daļa

[5] Senāts, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 584. panta otro daļu, atzīst par nepieciešamu pārsniegt kasācijas sūdzībā izteikto prasību apjomu, jo konstatē tādu Krimināllikuma pārkāpumu, kas nav norādīts sūdzībā, bet ir novedis pie nelikumīga nolēmuma.

[5.1] Krimināllikuma 5. panta pirmā daļa noteic, ka nodarījuma (darbības vai bezdarbības) noziedzīgumu un sodāmību nosaka likums, kas bijis spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā. Savukārt šā panta trešā daļa noteic, ka likumam, kas atzīst nodarījumu par sodāmu, pastiprina sodu vai ir citādi nelabvēlīgs personai, atpakaļejoša spēka nav.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar sabiedrisko darbu uz 150 stundām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 5 gadiem.

Tiesa atzinusi, ka /Persona A/ piemērojams Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā noteiktais obligātais papildsods – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana –, pietuvinot tā laiku minimālajai papildsoda robežai. No pirmās instances tiesas sprieduma konstatējams, ka tiesa noteikusi apsūdzētajam /Persona A/ papildsodu, ievērojot Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas redakciju, kas bija spēkā nevis noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, bet sprieduma taisīšanas brīdī, un kura noteica, ka transportlīdzekļa vadīšanas tiesības atņemt uz laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem.

[5.2] Apsūdzētais /Persona A/ Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarījis 2021. gada 15. decembrī. Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas sankcija (likuma redakcijā līdz 2022. gada 24. novembrim) paredzēja sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu vai ar naudas sodu, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz laiku līdz septiņiem gadiem.

Krimināllikuma 44. panta otrās daļas pirmais teikums noteica, ka tiesību ierobežošana ir papildsods, ko piespriež tiesa vai, sastādot priekšrakstu par sodu, nosaka prokurors uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, atņemot šā likuma sevišķās daļas attiecīgajā pantā minētās tiesības vai nosakot aizliegumu. Ievērojot noziedzīgā nodarījuma veidu un raksturu, šā likuma sevišķajā daļā īpaši paredzētajos gadījumos personai var ierobežot tiesības arī uz ilgāku laiku, bet ne ilgāku par desmit gadiem.

No minētās tiesību normas izriet, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanas minimālā robeža bija noteikta viens gads, savukārt maksimālā – septiņi gadi. Tādējādi

Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas redakcija, kas bija spēkā noziedzīga nodarījumā izdarīšanas laikā, ir personai labvēlīgāka.

Senāts atzīst, ka tiesa nepamatoti piemērojusi Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas redakciju, kas bija spēkā pirmās instances tiesas sprieduma taisīšanas brīdī.

[5.3] Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa, atstājot negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto papildsodu pēc Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas, pieļāvusi Krimināllikuma 5. panta pirmās un trešās daļas pārkāpumu, kas atzīstams par Krimināllikuma pārkāpumu Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. punkta izpratnē.

[6] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā kasācijas instances tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai apsūdzētā /Persona A/ aizstāvja kasācijas sūdzība satur tādus argumentus, kas var būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai.

[6.1] Senāts konstatē, ka aizstāvis atkārtojis apelācijas sūdzības argumentu par to, ka apsūdzētā /Persona A/ darbībās nepamatoti konstatēta Krimināllikuma 262.¹ panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse, jo apsūdzētais bijis pārliecināts, ka ceļu satiksmes negadījumā cietušo nav. Minēto argumentu tiesa ir izvērtējusi un motivēti noraidījusi.

[6.1.1] Apelācijas instances tiesa, atstājot negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu, atzinusi apsūdzēto /Persona A/ par vainīgu pēc Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas par to, ka viņš atstāja ceļu satiksmes negadījuma vietu, pārkāpjot noteikto kārtību, būdams tāda ceļu satiksmes negadījuma izraisītājs, kura rezultātā cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi.

[6.1.2] Saskaņā ar pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu pēc ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanas /Persona A/ nepalika negadījuma vietā, neizsauca neatliekamo medicīnisko palīdzību, nedarīja visu iespējamo, lai negadījuma vietā saglabātu notikuma pēdas, par ceļu satiksmes negadījumu nepaziņoja policijai, tādējādi pārkāpa Ministru kabineta 2015. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 279 „Ceļu satiksmes noteikumi” (turpmāk arī Ceļu satiksmes noteikumi) 39.1., 39.2., 39.3., 39.4. punkta prasības.

Ceļu satiksmes noteikumu 39. punkts paredz kārtību kā jārikojas transportlīdzekļa vadītājam ceļu satiksmes negadījuma rezultātā, proti, ja ceļu satiksmes negadījumā ir cietuši cilvēki vai nodarīti bojājumi trešās personas mantai (par trešās personas mantu nav uzskatāms ceļu satiksmes negadījumā iesaistītais transportlīdzeklis, kura īpašnieks nav transportlīdzekļa vadītājs), kā arī tad, ja transportlīdzekļiem radušies bojājumi, kuru dēļ tie nevar vai tiem aizliegts braukt, transportlīdzekļa vadītājs:

39.1. nekavējoties apstājas un paliek negadījuma vietā, iedez avārijas gaismas signalizāciju un uzstāda avārijas zīmi, bet, ja tas nav iespējams, citādā veidā brīdina pārējos ceļu satiksmes dalībniekus par ceļu satiksmes negadījumu;

39.2. dara visu iespējamo, lai cietušajam sniegtu pirmo palīdzību, izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību vai glābšanas dienestu, bet, ja tas nav iespējams, ar savu vai citu garām braucošu transportlīdzekli nogādā cietušo tuvākajā ārstniecības iestādē un pats atgriežas negadījuma vietā;

39.3. dara visu iespējamo, lai negadījuma vietā saglabātu notikuma pēdas, pieraksta aculiecinieku vārdu, uzvārdu un adresi;

39.4. par ceļu satiksmes negadījumu paziņo policijai un, ja nepieciešams, glābšanas dienestam un tālāk rīkojas pēc to norādījumiem.

[6.1.3] Apelācijas instances tiesa pievienojusies pirmās instances tiesas atzinumam, ka lietā esošo pierādījumu kopums ir pietiekams, lai atzītu, ka apsūdzētais /Persona A/ ir izdarījis minēto noziedzīgo nodarījumu, kā arī argumentēti atspēkojusi apsūdzētā /Persona A/ aizstāvības versiju, ka apsūdzētais rīkojās saskaņā ar Ceļu

satiksmes noteikumu 43. punktu, kas noteic, ka, ja ceļu satiksmes negadījumā ir iesaistīts tikai viens transportlīdzeklis, nav cietuši cilvēki un nav nodarīti bojājumi trešās personas mantai, transportlīdzekļa vadītājs drīkst atstāt negadījuma vietu, neziņojot policijai par negadījumu. Tiesa atzinusi, ka /Persona A/ apzinājās, ka ceļu satiksmes negadījumā ir cietušas personas, tai skaitā, ņemot vērā apsūdzētā liecības par to, ka pēc sadursmes viņš redzējis gājējus guļam uz zemes, turklāt viens no viņiem – /Persona B/ – izteicis sūdzības par sāpēm kājās, arī SIA „/Nosaukums/”, kurā apsūdzētais strādājis, dispečeres /Persona C/ liecības par to, ka viņa apsūdzētajam norādījusi, ka nepieciešams izsaukt Valsts policiju vai neatliekamo medicīnisko palīdzību, pat ja cietušās personas sākotnēji no tās atteikušās.

[6.1.4] Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesa atzinumus. Senāts norāda, ka jebkurā gadījumā, kad ceļu satiksmes negadījumā ir iesaistīta cita persona, kurai pirmsšķietami ir nodarīts kaitējums, negadījuma izraisītājam ir jārikojas atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumu 39. punktā noteiktajai kārtībai. Tas apstāklis, ka apsūdzētais nav spējis novērtēt, cik smagus miesas bojājumus ir guvis cietušais, neatbrīvo viņu no Ceļu satiksmes noteikumu 39. punktā paredzētās kārtības ievērošanas.

[6.2] Senātam jāsniedz atbilde, vai apelācijas instances tiesa, ņemot vērā starp apsūdzēto un cietušo noslēgto izlīgumu, pamatoti atzinusi, ka kriminālprocess pēc Krimināllikuma 260. panta 1.¹ daļas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punktu nav izbeidzams.

[6.2.1] Senāts norāda, ka pretēji aizstāvja norādītajam, ka izlīguma gadījumā kriminālprocess ir izbeidzams, Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu, prokurors vai tiesa var izbeigt kriminālprocesu, ja persona, kas izdarījusi kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu, ir izlīgusi ar cietušo vai viņa pārstāvi Krimināllikumā noteiktajos gadījumos.

Tiesību teorijā atzīts, ka katra pilnīga tiesību norma sastāv no tiesiskā sastāva un tiesiskajām sekām. Tiesību normas sastāvdaļas savstarpēji saista vārdi „vajadzēt” vai „varēt”. Ja tiesiskā sastāva gadījumā tiesisko seku iestāšanās ir obligāta, tad tā ir imperatīva tiesību norma, tāpēc tiesību piemērotājam nav nekādu iespēju izvairīties no tiesisko seku iestāšanās. Ja tiesību normas piemērotājs var izvēlēties, izmantot iestājušās tiesiskās sekas vai nē, tad tā ir dispozitīva tiesību norma (sal. *J. Neimanis. Ievads tiesībās, Rīga, 2004, autora izdevums, 46., 52. lapa.*).

Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punkts atbilst dispozitīvas tiesību normas pazīmēm. Tas nozīmē, ka, pat konstatējot Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punktā noteikto tiesisko sastāvu, tiesai nav pienākums katrā ziņā izbeigt kriminālprocesu, bet tā, pamatojot savu lēmumu, normā paredzētās tiesiskās sekas var piemērot vai nepiemērot. Savukārt nekonstatējot tiesību normas tiesiskā sastāva esību, tiesai nav pamata lemt par tiesiskajām sekām.

[6.2.2] Izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā konstatētos apstākļus, atzinusi, ka nav pamata izbeigt kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 260. panta 1.¹ daļas, ievērojot to, ka apsūdzētais faktiski neatzīst vainīgumu, proti, nav konstatējams Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punkta normas tiesiskais sastāvs.

Apelācijas instances tiesa ņemusi vērā apsūdzētā /Persona A/ apelācijas instances tiesas sēdē norādīto, ka ceļu satiksmes negadījumā ir vainojams gan viņš, gan cietušais, kurš pārvietojies pāri brauktuvei pa gājēju pāreju tumšā apgērbā bez atstarojošiem elementiem situācijā, kad nebija ielas apgaismojuma. Tāpat tiesa konstatējusi, ka apsūdzētais faktiski neatzīst lietas apstākļus, apšaubot miesas bojājumu esību cietušajam laikā, kad viņš atstāja ceļu satiksmes negadījuma vietu, pārkāpjot noteikto kārtību, būdams tāda ceļu satiksmes negadījuma izraisītājs, kura rezultātā cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi.

[6.2.3] Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka, lai arī Kriminālprocesa likums tieši neparedz, ka apsūdzētajam ir jāatzīst savs vainīgums izlīguma gadījumā, nepieciešamība konstatēt personas vainīgumu izriet no Kriminālprocesa likuma atsevišķām tiesību normām (*Senāta 2021. gada [...] lēmuma lietā Nr. SKK-[D]/2021, [ECLI:LV:AT:2021:\[..\]](#), 5.2. punkts*).

Vainīguma atzīšana kriminālprocesā nozīmē, ka apsūdzētais piekrīt apsūdzībā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem un to juridiskajai kvalifikācijai, tādējādi apliecinot pilnīgu atbildības uzņemšanos par izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Daļēja vainīguma atzīšana nevar būt pamats kriminālprocesa izbeigšanai uz izlīguma pamata.

Vainīguma atzīšanu, kā vienu no izlīguma priekšnoteikumiem noteic arī Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 347 „Izlīguma procesa noteikumi” 3. punkts, kas paredz, ka izlīguma process starp personu, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un cietušo iespējams tikai tad, ja persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, atzīst, ka ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un atzīst lietas faktus un iesaistītās puses rakstiski apliecina brīvprātīgu piekrišanu dalībai izlīguma procesā.

[6.2.4] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā konstatētos apstākļus, pamatoti atzinusi, ka nav pamata izbeigt kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 260. panta 1.¹ daļas uz izlīguma pamata, nekonstatējot Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punkta normas tiesisko sastāvu.

[6.3] Tādējādi Senāts atzīst, ka apsūdzētā /Persona A/ aizstāvja kasācijas sūdzībā nav izklāstīti tādi argumenti, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai un pārējā daļā Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmums ir tiesisks un pamatots, tas atbilst Kriminālprocesa likuma 511. un 512. panta prasībām. Iztiesājot lietu, apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai vai grozīšanai.

[7] Drošības līdzeklis apsūdzētajam /Persona A/ nav piemērots. Senāts atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai apsūdzētajam šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmumu daļā par /Persona A/ noteikto papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu – pēc Krimināllikuma 262.¹ panta otrās daļas un saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu;

atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā;

pārējā daļā Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 22. maija lēmumu atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

S. Kaija I. Jansone A. Uminskis